

FN 75 – 24. oktober 2020

Det er mig en ære at få lov til at holde denne festtale for FN. 75 år, det er helt fantastisk. Jeg vil lige præsentere mig selv – jeg hedder Inger og har været frivillig i FN- forbundets Københavnskreds siden marts 2013, altså FN-forbundet København, som er vært i aften.

Og jeg må lige, at denne tale udelukkende er mit ansvar og altså ikke godkendt nogen steder.

2. Verdenskrig var netop overstået, men allerede i 1941 mødtes 14 af de allierede lande i London med det mål at skabe vedvarende fred i verden. Flere af dem havde været med og underskrevet fredstraktaten i Versailles efter 1. Verdenskrig, og den trådte jo i kraft den 10. januar 1920. Den dato anses også for oprettelsen af Folkeforbundet, som var FN's forløber.

Der blev holdt flere møder under 2. Verdenskrig, og allerede den 26. juni 1945 var der enighed om FN-Pagten, som blev sendt til underskrift verden rundt, men jo ikke til Tyskland og de lande, der havde stået på Tysklands side under krigen. FN blev så en realitet den 24. oktober 1945, hvor 51 lande, herunder Danmark, havde underskrevet FN-Pagten, som stadig er grundlaget for FN. Og Folkeforbundet blev så nedlagt den 20. april 1946.

Ifølge FN-Pagten er FN's fire formål

- at vedligeholde international fred og sikkerhed
- at udvikle venskabelige forhold mellem nationer
- at samarbejde om at løse internationale problemer og fremme respekt for menneskerettigheder
- at være centrum for samordning af nationers handlemåde hen mod disse fælles mål

Jeg kender faktisk ikke nogen internationale aftaler eller aftaler i det hele taget, der er lige så demokratiske som FN-Pagten, især er Artikel 18 banebrydende, for der fremgår det, at hvert medlemsland på den årlige generalforsamling har én stemme – altså uanset, hvor stort eller lille landet er – én stemme. Alt kan så afgøres med 2/3 flertal, undtagen de sager, som ikke hører ind under FN-Pagten, hvor der bare skal være et flertal blandt de stemmeberettigede. Men stadig – hvert land én stemme!

Noget andet er så Sikkerhedsrådet – her er der 5 permanente medlemmer, 2. Verdenskrigs sejrherre: USA, Kina, Rusland, England og Frankrig. Der har de senere år været mange diskussioner og forslag til at ændre sammensætningen af disse 5 permanente, da jo hverken England eller Frankrig er stormagter i dag, eller ændre Rådets beføjelser i det hele taget, men der er endnu ikke blevet enighed.

Ud over de 5 permanente, er der også 10 medlemslande i Rådet, som vælges af Generalforsamlingen for 2 år ad gangen. Afgørelser om procedure-sager i Rådet kræver et flertal på 9. Alle andre sager skal også afgøres af et flertal på 9, men disse 9 skal inkludere de 5 permanente medlemmer. Så hvis et enkelt permanent medlem stemmer imod, ja, så falder forslaget. Det er jo en enestående magt at give disse 5, for alle FN's 193 medlemslande er forpligtet til at acceptere og udføre Sikkerhedsrådets beslutninger.

Alle medlemslande er også forpligtet til at overholde Verdenserklæringen om Menneskerettigheder, som blev vedtaget den 10. december 1948 og heller ikke er ændret siden. I Verdenserklæringen står der ingenting om klima og bæredygtighed, men Artikel 25 siger, at alle har ret til livsnød-

vendige forhold, og selv om de ikke tænkte på klima dengang, så er klodens velfærd jo en absolut forudsætning for at få livsnødvendige forhold. Og hvad det angår, så fik vi jo de 17 bæredygtighedsmål og Paris-aftalen i 2015, og begge dele supplerer jo så Artikel 25 og menneskerettighederne i det hele taget.

FN-Pagten og Verdenserklæringen om Menneskerettigheder er de to sæt regler, som er forudsætningen for medlemskab af FN – ja, og så at man betaler sit kontingent, selvfølgelig. Hvis man er 2 år bagud med det, så mister man sin stemmeret på generalforsamlingen, medmindre man kan give en god forklaring, som generalforsamlingen kan godtage.

Men hvis vi kigger lidt på Menneskerettighederne, så bliver vi jo nødt til at indrømme, at der er en del lande, som ikke lever op til dem på trods af, at deres overholdelse er en forudsætning for medlemskab.

Som sagt har både FN-Pagten og Verdenserklæringen om Menneskerettigheder samme ordlyd som oprindeligt, men de er blevet suppleret af 9 kernekonventioner, som hver har sin egen komité, der holder øje med, at de lande, der har ratificeret dem, også overholder dem. Så landene skal hvert 2.-5. år aflægge rapport om, hvordan de har indarbejdet dem i deres lovgivning.

Og FN's Menneskerettighedsråd kontrollerer overholdelsen af menneskerettighederne, for alle 193 medlemslande skal hvert 4. år afgive en rapport til UPR (Universal Periodic Review), som bliver sendt til alle øvrige medlemslande, der så kan stille skriftlige spørgsmål, som landet besvarer skriftligt. Efterfølgende indkaldes landet til en høring, så det er en ret omfattende kontrol. Danmark var til UPR i 2018, og det overraskede mig en del, at flere lande dengang kunne finde noget at kritisere, men, men – om 2 år går det løs igen.

Nu har FN eksisteret i 75 år, og vi har meget at være taknemmelige for, selv om der stadig er mange problemer i mange lande. Hovedsigtet var jo at sikre verden imod endnu en verdenskrig, og selv om vi lykkeligvis er sluppet for sådan en, så må vi jo nok indrømme, at vi ikke lever i en fredelig verden trods FN's mange bestræbelser og fredsbevarende soldater. Så der er rigeligt at tage fat på de næste 75 år.

Det gælder jo også al den ulighed, der er i verden, så stort HURRA for Verdensmålene og Paris-aftalen. Hvis alle lande når i mål med dem i 2030, så får vi jo en helt ny verden at leve i. Håbet er lysegrønt, selv om det indimellem ser lidt sort ud. Og vi kan glæde os over, at FN får endnu en nobelpris i år, hvor Nobels fredspris i december overrækkes til FN's Verdensfødevarerprogram for deres anstrengelser for at forhindre, at sult bruges som et våben i krig og konflikt.

Og så er det nok passende at slutte her med at citere, hvad FN's generalsekretær Antonio Guterres understregede på FN's generalforsamling i september, nemlig at FN ikke er stærkere, end medlemmerne gør det til.

Og så skal vi selvfølgelig drikke en skål for FN med et hjerteligt tillykke. Også selv om en global NGO, Movendi, i sit høringssvar på den globale konsultation The Future We Want, the UN We Need, som FN indbød alle borgere til i januar for at markere 75 års fødselsdagen, faktisk har fundet ud af, at 14 af de 17 verdensmål og 54 af de 169 delmål kan løses, hvis bare landene får sig en ordentlig alkoholpolitik! Nå, men konsultationen, som allerede har fået over 1 mio. svar, løber året ud, og der kommer først en rapport i begyndelsen af 2021 – så SKÅL og tillykke med FN.

24.10.2020 - inger